

Laatineet: Riitta Pulkkinen ja Malva Green

Allekirjoittajat: Malva Green, ympäristökasvatuspäällikkö, Luonto-Liitto ry, Riitta Pulkkinen, luontotalon johtaja, Villa Elfvikin luontotalo, Uudenmaan ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden edistämisyhmä Välke

UUDENMAAN YMPÄRISTÖKASVATUKSEN JA -TIETOISUUDEN EDISTÄMISRYHMÄ VÄLKKEEN KANNANOTTO UUSIMAAOHJELMAAN

Allekirjoittajat kiittävät mahdollisuudesta lausua ja lausuvat seuraavaa:

Välke-ryhmän kommentit liittyen Uusimaa-ohjelman strategiaan painopisteisiin

1. Hyvinvoiva ihminen

(Uusimaaohjelma s. 16.)

“Tässä painopisteessä nostetaan tärkeimmäksi huomion kohteeksi maakunnan asukas, jonka hyvinvointia maakuntaohjelman on edistettävä. Ihmisen hyvinvointia rakentavat tiedot ja taidot, joita osaava, ennakkoluuloton ja yleissivistynyt uusmaalainen tarvitsee tulevaisuudessa. Tärkeää on myös kansainvälisen erilaisuuden ymmärtäminen vahvuutena lisäämällä monipuolisia palveluita, esimerkiksi englanninkieliset päiväkodit ja koulut sekä maahanmuuttajille tarkoitetut työllistämispalvelut. Palveluiden pitää olla Suomen suurimmassa maakunnassa parhaita, ja asukkaiden aktiivisia oman hyvinvointinsa edistäjiä. Maakunnan asukkaan kannalta erittäin tärkeää on turvallisuuden tunteen vahvistaminen ja ylläpitäminen muun muassa yhteisöllisyyden kautta.”

Ehdotus lisäykseksi strategiseen painopistealueeseen: “Luonnon hyvinvointivaikutukset on tunnistettu ja niistä pidetään huolta.”

Perustelu: Tämä tukee Uusimaa-ohjelman muiden tavoitteiden toteutumista. Tavoitteella on yhteys ilmastoviisas ja monimuotoinen maakunta -painopisteeseen.

2. Menestyvä ja vastuullinen bisnes

(Uusimaaohjelma s. 16.)

“Tämä painopiste koostuu elinvoimaisesta yritystoiminnasta ja kiertotaloudesta. Uusien teknologioiden avulla tähdätään kasvuun ja vientiin. Kansainvälinen osaaminen ja investoinnit nähdään maakunnan menestymisen kannalta erittäin tärkeiksi asioiksi. Uusimaa-ohjelma 2.0:n yksi keskeisimmistä tavoitteista on saada ohjelmakauden aikana maakuntaan lisää kansainvälisiä osaajia ja investointeja. Sujuvat, helposti saavutettavat ja luotettavat yhteiskunnan palvelut ja korkeatasoinen infrastruktuuri muodostavat perustan yritystoiminnalle ja ihmisten elämälle”.

Luotettavat yhteiskunnan palvelut, korkeatasoinen infrastruktuuri

- Lisäyksesitys: “ja upea uusmaalainen luonto.” muodostavat perustan yritystoiminnalle ja ihmisten elämälle”.

3. Ilmastoviisas ja monimuotoinen maakunta

(Uusimaaohjelma s. 16.)

“Ilmastoviisas ja monimuotoinen maakunta Tässä painopisteessä lähdetään rohkeasti kohti hiilineutraalia maakuntaa. Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus ja elämyksellisyys sekä luonnosta huolehtiminen ovat keskiössä. Maakunnan säilyttäminen kestävässä ja turvallisena ovat tärkeitä asioita perustarpeille, viihtyvyydelle ja maakunnan vetovoimalle. Lisäksi liikkuminen ja liikenne; niin kansalliset kuin kansainvälisetkin yhteydet otetaan tarkasteluun.

“Kaupunkiseudut ovat avainasemassa ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Muun muassa valmisteilla olevassa Espoon strategiassa on tavoitteena, että Espoo on hiilineutraali jo vuonna 2030, vaikka tähän mennessä tavoitevuosi on ollut 2050. Helsingin strategiassa vastaava tavoitevuosi on 2035. Tämä haastaa ja kannustaa myös muita Uudenmaan kaupunkeja ripeämpiin toimiin kohti hiilineutraaliutta.”

Välke-ryhmä katsoo, että ilmastotavoitteiden kiristäminen on tärkeää. Koko maakunta voi ottaa ilmastotavoitteiden osalta mallia Espoosta ja Helsingistä ja asettaa kunnianhimoiset ja Pariisin sopimuksen sitoumusten kanssa linjassa olevat ilmastotavoitteet. 1)

Taustatekstiä toimenpiteille

“*Luonnon monimuotoisuudesta pitää huolehtia*”: Lisäys: Luonnolla ja luontokokemuksilla on tutkimusten mukaan merkittäviä hyvinvointivaikutuksia. Jo lyhyt luonnossa vietetty aika auttaa esimerkiksi palautumaan ja elpymään stressistä ja tukee ihmisen hyvinvointia monin tavoin. Luonnon monimuotoisuudella ja ihmisen terveydellä on selkeä riippuvuus.

[https://fi.wikipedia.org/wiki/Terveiden_biodiversiteettihypoteesi] Luonnon monimuotoisuuden vaaliminen on siis myös ihmisen kannalta keskeisen tärkeää.

“Luonto myös tarjoaa ihmisille *elämyksiä* ja viheralueiden merkitys hiilen sitomisessa korostuu. Kokonaisuuteen kuuluvat myös puhtaat pintavedet. Luonto on myös alueen *vetovoimatekijä* verrattaessa Uuttamaata muihin eurooppalaisiin alueisiin. Liikenteen ja liikkumisen murrosta käsitellään liikenneinfrahankeiden, energiatehokkuuden ja vähäpäästöisyyden näkökulmasta.”

Ympäristökasvatuksen ja -tietouden edistäminen osaksi Uusimaaohjelmaa

Uusimaaohjelmaan tulee kirjata ympäristökasvatuksen ja -tietouden toteutustavat ja toimet.

Näiden toimien konkretisoimiseksi laaditaan ympäristökasvatuksen ja -tietouden suunnitelma. Uudenmaan ympäristökasvatuksen suunnitelman yhtenä keskeisenä toteuttajana on alueellinen ympäristökasvatuksen edistämisen yhteistyöryhmä Välke. Ympäristökasvatuksen ja -tietoudensuunnitelman tulee sisältää muun muassa tuki varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten ympäristökasvatuksen toteuttamiselle. Suunnitelmassa kuvataan, miten Uudellamaalla tuetaan oppilaitosten ja päiväkotien kestävän kehityksen ohjelmia ja -toimia (esimerkiksi Vihreä lippu ja Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifiointi), luonto- ja ympäristökoulutoimintaa, alueen kansalaisjärjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä sekä yritysten ja yhteisöjen ympäristöohjelmien laatimista ja ympäristöneuvontaa (esimerkiksi ekotukitoiminta ja energianeuvonta).

Ympäristökasvatuksen alueellisille yhteistyöryhmille virallinen status

Välkkeen toimintaedellytykset ja asema tulee turvata. Uuden Toimenpideohjelman laatimiseen on varattava myös rahoitus. (<https://www.hyria.fi/osaamispankki>).

Uudellamaalla tulee edelleen ylläpitää alueellista ympäristökasvatuksen ja -tietouden yhteistyöryhmää ja tukea sen toimintaa. Välkkeen toimintaan on jatkossakin turvattava virallinen asema nimittämällä laajapohjainen yhteistyöryhmä Uudenmaan maakuntahallinnon toimesta. Ryhmässä tulee olla vähintään maakuntahallinnon, kuntien, järjestöjen, oppilaitosten ja yritysten edustus.

Toimenpiteet

1. Edistetään vähäpäästöisen ja uusiutuvan energian tuotantoa huomioiden erityisesti kestävän bioenergian ja hukkalämpöpotentiaalin.

2. Toteutetaan käynnissä olevan aurinkoenergiaselvityksen tuottamia toimenpiteitä.

3. Toteutetaan Hiilineutraali Uusimaa 2050 -tiekartan toimenpiteitä.

Lisäysetsitys: lausunnon allekirjoittajat esittävät, että kiristetään tavoitteita ja turvataan tutkimus- ja kokeilutoimenpiteiden riittävä rahoitus.

4. Maakuntakaavalla, kuntien kaavoituksella sekä valtion, aluehallinnon ja kuntien liikennepoliittisilla ratkaisuilla edistetään joukkoliikenteen sekä muiden kestävien kulkumuotojen käyttömahdollisuuksia tiivistämällä yhdyskuntarakennetta ja kehittämällä etenkin vahvaan raidejoukkoliikenteeseen tukeutuvia taajamia.

5. Edistetään uusiutuvaa energiaa hyödyntävän ja vähäpäästöisen ajoneuvoteknologian käyttöönottoa.

6. Tuetaan uusiutuvien polttoaineiden käyttöä, sähköautojen latauspisteiden rakentamista sekä yritysten ja julkisen sektorin kestäviä valintoja hankinnoissa.

7. Asuntotuotannon monipuolistamiseksi sekä kohtuuhintaisten asumismahdollisuuksien lisäämiseksi kunnat tarjoavat rakennuttajille ja rakentajille mahdollisuuksia kokeilla uusia konsepteja, jotka tähtäävät myös hiilineutraalisuustavoitteeseen. Uusia konsepteja pitää arvioida systemaattisesti.

8. Tunnistetaan olemassa olevan rakennuskannan ja arvokkaan rakennusperinnön potentiaali rakentamisen CO₂-päästöjen vähentämisessä ja kannustetaan korjausrakentamiseen kestävin menetelmin.

9. Suunnataan julkisia hankintoja vastuullisiin valintoihin. Ne toimivat edelläkävijöinä luomalla markkinoita yritysten vastuullisille palveluille ja tuotteille.

10. Tuetaan ympäristötietoisuutta ja -vastuullisuutta edistäviä uusmaalaisia aloitteita, varhaiskasvatuksesta lähtien.

11. Uudenmaan maakunnassa Välke-ryhmä asetetaan ja ryhmällä on virallinen status, kuten nytkin Uudenmaan Ely-keskuksen alaisuudessa.

12. Uudellamaalla laaditaan ympäristökasvatuksen ja -tietouden edistämissuunnitelma.

13. Tuetaan kuntien, tutkimus- ja kehittämislaitosten sekä yritysten yhteistyötä asumisalueiden sekä liiketilojen ja työympäristöjen kehittämiseksi moderneiksi ja toimiviksi kokonaisuuksiksi kestävän kehityksen hengessä.

Elämyksiä ja huolenpitoa luonnosta

(s. 36 maakuntaohjelmassa)

Taustateksti:

“Erämatkailuun on tarjolla alueita, kuten kansallispuistot Nuuksio ja Sipoonkorpi. Jotta luontomatkailu olisi kestävä ja pystyisi vastaamaan sen kasvuun, on erityisen tärkeää huolehtia luonnosta kokonaisvaltaisestija turvata sen monimuotoisuus.

” *Lisäys: Myös luonnonsuojelu- ja virkistysaluiden tasa-arvoiseen saavutettavuuteen ja kestäviin liikenneratkaisuihin on panostettava.*

Toimenpiteet:

1. Edistetään luonnon arvojen ja luonnon tuottamien hyötyjen tunnistamista ja vahvistetaan niitä maakunnan toimijoiden yhteistyöllä.

Lisäysetsitys: Huolehditaan koulujen ja päiväkotien lähimetsien säilymisestä ja ohjataan tähän myös maakuntatasolla.

2. Ohjataan rahoitusta toimenpiteisiin, joilla luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen pysäytetään.

3. Pääkaupunkiseutua ympäröivästä metsäisestä vyöhykkeestä sekä saaristosta muodostetaan asukkaita, matkailijoita ja yrittäjiä palveleva kokonaisuus, joka tunnetaan ja jonka käyttö on kestävä.

4. Vesistöjen ja Itämeren tilaa parannetaan osana monimuotoista luontoa, mm. ohjaamalla

rahoitusta vesistökuunnostusten toteuttamiseen ja vesiensuojeluun.

Lisäyksesitys: Lisätään tietoisuutta luonnon monimuotoisuuden merkityksestä ja vaikutuksesta ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin.

VIITTAUKSET

1)

http://clc.fi/wp-content/uploads/2017/03/Suomen_2050_tavoitteet_Ollikainen_2017-03-29.pdf

Suomen ilmastopaneelin puheenjohtaja Markku Ollikaisen puheenvuoro Suomen ilmastotavoitteista

2) Haahtela, Hanski ym. <http://www.ymparistoakatemia.fi/wp-content/uploads/2011/10/Hanski.pdf>